

Odrobaczenie jako podstawowy element programów profilaktycznych u psów i kotów

Jacek Zawiślak, Natasza Świącicka, Dominika Gulda, Monika Monkiewicz, Magdalena Drewka

Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy

Profilaktyczne zabiegi przeciw pasożytnicze u zwierząt towarzyszących są stałym elementem troski o ich zdrowie, jak i o własne bezpieczeństwo. Inwazje pasożytów prowadzą do licznych stanów chorobowych, zaburzeń naturalnych cykli biologicznych (rozrodu, odchowu, wzrostu), charłactwa czy nawet upadków śmiertelnych. Odpowiedzialne są także za największe straty ekonomiczne w hodowlach, pensjonatach czy schroniskach dla zwierząt.

U psów i kotów rozróżnia się dwa rodzaje robaczy: pierwotną ostrą oraz wtórną. Pierwotne zwykle występują u zwierząt młodych, zakażonych w życiu płodowym lub krótko po porodzie i związane są z luką immunologiczną. Mają zwykle charakter ostrego i późno rozpoznane lub nieleczone prowadzą do śmierci. Robaczycę wtórną to wyniki błędów związanych z higieną, pielęgnacją oraz żywieniem. Chorują na nie zwłaszcza zwierzęta stare, rekonwalescenci oraz kotki i sukiny w ciąży [4, 8].

Pasożyty można podzielić także ze względu na miejsce bytowania u żywiciela: zewnętrzne – pchły, kleszcze, wszoloty, nużeńce, oraz wewnętrzne – glisty, tasiemce, tęgorójce, włosogłówki, pierwotniaki [5, 9].

Każdy pies i kot posiada wrodzoną odporność na choroby pasożytnicze, jej poziom jest różny i zależy od czynników genetycznych, środowiskowych oraz ich wzajemnych interakcji. Na inwazje pasożytów szczególnie narażone są szczenięta i kocięta, które nie w pełni wytworzyły mechanizmy odpornościowe. Wraz z wiekiem zwierzęcia wzrasta nabyta odporność związana z powstaniem specyficznych przeciwciał po każdym kontakcie z pasożytem [4, 8].

Prowadzenie hodowli rasowych psów czy kotów, a więc przebywanie większej liczby zwierząt na ograniczonym obszarze, w porównywalnych warunkach środowiska, sprzyja wzajemnym infekcjom i reinfekcjom pasożytniczym. Parazyty, w określonych skupiskach środowiskowych, charakteryzują się często endemią i lekoopornością.

Dodatkowym zagrożeniem dla zwierząt hodowlanych, zwiększającym ryzyko zakażeń, są udziały w wystawach, gdzie spotyka się wiele zwierząt poddanych różnym programom profilaktycznym.

Do zarażenia zwierzęcia pasożytami, zwłaszcza zewnętrznymi, dochodzi zwykle poprzez tzw. kontakt bezpośredni, zaś podstawą inwazji pasożytów wewnętrznych jest droga pokarmowa. Sprzyjają temu duże skupiska zwierząt, złe warunki higieniczne (zanieczyszczony pokarm, odchody pozostawione w kojcach) oraz warunki środowiska (ciepła, wilgotna pora roku).

Fot. 1. Tasiemiec psi (*Dipylidium caninum*) (fot. www.pasozyty.com.pl)

Do zakażeń częściej dochodzi w dużych aglomeracjach miejskich, gdzie w parkach, na osiedlowych trawnikach pozostawiane są ślady psiej defekacji. Smutnym faktem jest również wysoki stopień zanieczyszczenia parazytologicznego (szczególnie przez kocie odchody) dziecięcych piaskownic.

Liczne formy inwazyjne pasożytów przenoszone są także przez stonowogi (np. kleszcze przenoszą babeszję), wywołując ostre stany chorobowe. Zarówno u suk, jak i kotek możliwe jest zarażenie płodów drogą śródmaciczną, a także szczeniąt i kociąt wraz z mlekiem matki [10].

Profilaktyczne odrobaczanie psów i kotów nie zabezpiecza całkowicie przed inwazją pasożytów, ale znacznie ograniczają ewentualne skutki ich bytowania [5]. Efektywność zabiegów zależy od skrupulatności w opracowaniu i wprowadzaniu indywidualnych programów profilaktycznych. W przygotowaniu programu brane są pod uwagę między innymi:

- stopień ryzyka zakażeniem (czy zwierzę bierze udział w wystawach, czy pochodzi ze schroniska);
- stan fizjologiczny (wiek, przebyte schorzenia towarzyszące);
- środowisko (pracujące psy myśliwskie częściej przebywają w lesie, pora roku);
- wyniki okresowych badań dodatkowych (badania kału, rozmazy krwi).

Zasady dotyczące terminów odrobaczeń zależą również od długości cyklu życiowego pasożyta [2, 3].

Obecnie na rynku funkcjonują różnorodne formy preparatów prewencyjnych. Leki odrobaczające podawane młodym zwierzętom mają zwykle postać pasty umieszczonej w tzw. tubostrzykawce z wygodnym dozownikiem, umożliwiającym aplikację zalecanej ilości, zgodnej z masą ciała zwierzęcia. Jest to wygodna i skuteczna forma przeprowadzania zabiegów szczególnie w dużych hodowlach, gdzie jednocześnie odrobacza się większą ilość kociąt czy szczeniąt. Środki przeciwozobacze dla zwierząt dorosłych mają postać tabletki lub tzw. spot-on (kropli aplikowanych na kark). W przypadku pasożytów zewnętrznych stosowane są zabezpieczenia w postaci sprayów, obroży, szamponów czy spot-on.

Częstość podawania leków, jak i dobranie odpowiedniego preparatu jest zawsze priorytetem w walce z parazytami [7]. Pierwsze odrobaczenie powinno być wykonane jeszcze w życiu płodowym (jeśli suka przed kryciem nie była odrobaczana) z zastosowaniem środków bezpiecznych w ciąży, kolejne w 3.-4. tygodniu życia szczeniąt i kociąt. Do 12. miesiąca życia zwierzęta odrobaczane są w cyklu comiesięcznym. Później, w zależności od pory roku, indywidualnej odporności psa czy kota, odrobaczamy co 3 miesiące.

W praktyce, niestety jedynie 60% właścicieli psów i kotów poddaje je regularnemu odrobaczaniu [6]. Znaczny stopień zarobaczenia obniża odporność, wydolność fizjologiczną organizmu, powoduje gwałtowny spadek masy ciała, zwiększa ryzyko stanów chorobowych, a także obniża skuteczność innych działań prewencyjnych (np. szczepień).

Tworzenie programów profilaktycznych opartych na indywidualnych preferencjach hodowli czy poszczególnych osobników, systematyczne stosowanie środków przeciwozobaczych zgodnie z zaleceniami oraz utrzymanie podstawowej higieny żywienia i chowu przyczynia się do sukcesu hodowlanego i niwelowania strat finansowych związanych z leczeniem zwierząt [1]. Dodatkowo działanie prewencyjne z zastosowaniem zalecanych środków pozwoli bezpiecznie przygotować zwierzęta użytkowe do intensywnego wysiłku (sporty kynologiczne, konkursy myśliwskie), a hodowlane do rozrodu i odchowu młodych.

Literatura: 1. Balicka-Ramisz A., Ramisz A., Pilarczyk B., Cisek A., Rolicz B., 2004 – EJPAA 7 (1). 2. Klockiewicz M., 2009 – Magazyn Weterynaryjny 149, 1041-1042. 3. Kotowski G., 2003 – Magazyn Weterynaryjny 11 (vol. 12), 84, 5-6. 4. Monkiewicz J., Wajdzik J., 2003 – Wiedza o psie. Wydawnictwo AR we Wrocławiu. 5. Overgaauw P.A.M., Knapen F., 2009 – Magazyn Weterynaryjny 149, 1050-1053. 6. Pawłowski Z.S., Mizgajska H., 2002 – Przegląd Epidemiologiczny 56, 559-565. 7. Pomorska D., 2008 – Magazyn Weterynaryjny 10 (vol. 17), 138, 1040-1042. 8. Ściesiński K., 2003 – Hodowla psów. SGGW, Warszawa. 9. Thompson R.C.A., Robertson D., 2007 – Magazyn Weterynaryjny 11 (vol. 16), 128, 11-16. 10. Van de Maele I., Savary-Bataille K., Gielen I., Daminet S., 2008 – Canadian Veterinary Medical Association 49 (3), 283-286.

Fot. 2. Kleszcz opity krwią (fot. sxc.hu/www.psy.re.pl)